IKT og rettigheter

Bjørn S. Andersen
Onsagers AS

Patentering av IKT og bioteknologi
Seminar under Forskningsdagene 2005
Tromsø

IKT og rettigheter - disposisjon

- Ulike former for immaterielle rettigheter, relevante for IKT: Opphavsrett, design, varemerke, patent
- Hvordan bruke rettigheter til å skaffe forretningsmessige fortrinn?

Immaterielle rettigheter

- Ulike former for immaterielle rettigheter, relevante for IKT:

- Opphavsrett
- Design
- Varemerke
- Patent

Registrert design

- Når form og utseende er viktig
- Ny mulighet: Designbeskyttelse av skjermbilder
- Enerett etableres ved registrering/søknad

Varemerke

- Enerett for kjennetegn ved varer og tjenester
- Må være egnet til å skille egne varer/tjenester fra andres
- Enerett etableres ved registrering eller innarbeidelse

Opphavsrett

- Beskytter litterære og kunstneriske verker
- Den tradisjonelle enerett for dataprogrammer
- Eneretten etableres automatisk - ingen registrering eller formkrav
- Betingelse for enerett: ”Skapende innsats”
- Databasevern

Opphavsrett til dataprogrammer

- Beskyttelsens rekkevidde:
  - Kildekode og objektkode beskyttes
  - Beskyttelsen er smal
  - Bredden avgjøres av domstolene
  - Beskytter direkte kopiering/"piratvirksomhet"

Patent

- Patentloven § 1:

  Som oppfinnelser anses ikke noe som bare utgjør (…) programmer for datamaskiner (…)

- Tradisjonell oppfatning: ”Dataprogrammer kan ikke beskyttes ved patent”
- EU-direktivet avvist juli 2005. Det betyr at situasjonen i Europa er som før – dataprogrammer kan patentbeskyttes

Patent

- Registrert rettighet, gis av myndighetene (Patentstyret)
- Etableres ved søknad
- Beskyttelsens rekkevidde:
  - Eneretten kan omfatte mer enn en konkret utførelse
  - Rekkevidden defineres av patentkrav som fastsettes under behandling av patentsøknaden
  - Avhengig av oppfinnelsens bidrag utover hva som var kjent fra før

Patentbeskyttelsen

- Eneretten som følger av patent er:

  en rett til å hindre andre,

  ikke nødvendigvis rett til selv å handle/bruke/utøve

Patent på dataprogrammer

- Begrepet ”Computer-implemented inventions”

- Hva kan beskyttes direkte ved patent:
  - *Fremgangsmåter*, for eksempel en prosess som en datamaskin utfører når et program kjøres
  - *Produkter*, for eksempel en programmert datamaskin
  - *Datamaskinprogrammer* f.eks. på et lagringsmedium (etter gjeldende NO-, EP- og US-praksis)

IKT-patenter ikke noe nytt fenomen, akkurat...

”The system of signs consisting of dots and spaces, and of dots, spaces and horizontal lines, for numerals, letters, words or sentences, substantially as herein set forth and illustrated, for telegraphic purposes”

U.S. Patent Re. 117, 13. juni 1848

Samuel F. B. Morse

Dataprogrammer - patenterbarhet

- Vanlige kriterier:
  - —Nyhet
  - —Oppfinnelseshøyde
  - —Industriell anvendbarhet

  ”Teknisk effekt”, ”teknisk karakter”

Dataprogrammer - patenterbarhet

- Forenklet kriterium for patenterbarhet

etter europeisk praksis:

Teknisk bidrag

Oppfinnelsen, slik den er beskrevet i patentsøknaden, må kunne tilføre ny og vesentlig kunnskap til fagfolk innen et teknisk fagområde

Dataprogrammer - patenterbarhet

- **Ikke patenterbart i Europa:**

Oppfinnelser uten teknisk bidrag, f.eks.

system for beregning av fremtidige pensjoner

(”Pension Benefit” case)

Dataprogrammer - patenterbarhet

- Patenterbart i Norge og Europa – eks.: nye løsninger *med teknisk bidrag* innen:
  - —Datakommunikasjon, telekommunikasjon
  - —Betalingsløsninger
  - —Brukergrensesnitt
  - —Simulering
  - —Tekstbehandling
  - —Datagrafikk
  - —...osv...

Eksempel på europeisk "programvarepatent": EP-767 419 B1- IBM Corp. Patentsøkt 1996.

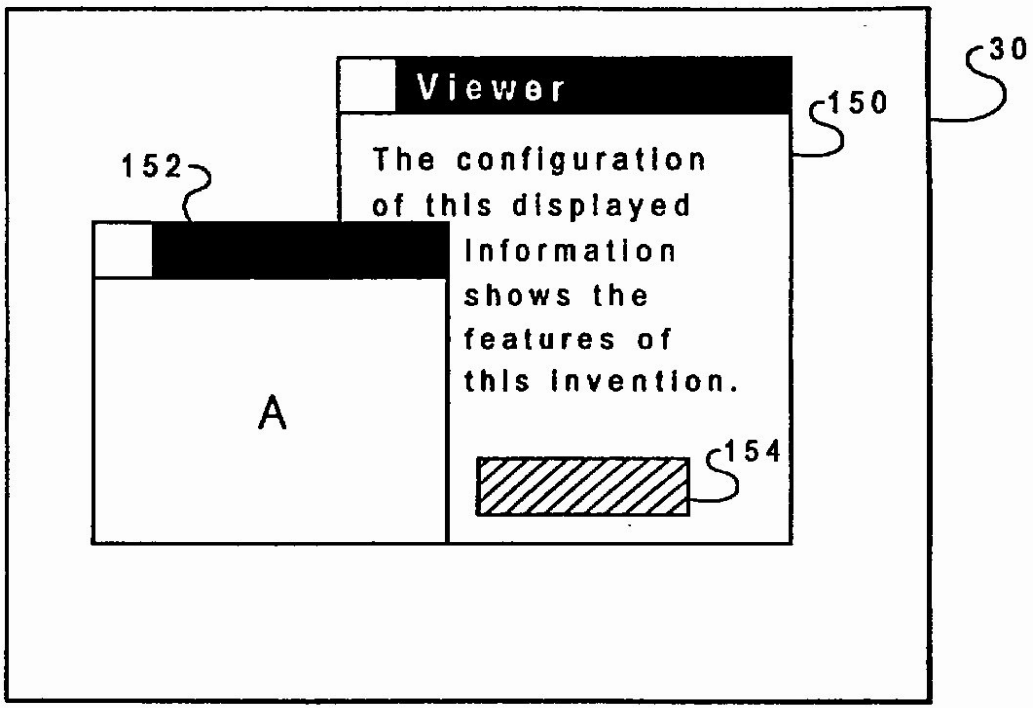

Fig. 4

Eksempel på europeisk ”programvarepatent”

EP-767 419 B1- IBM Corp.

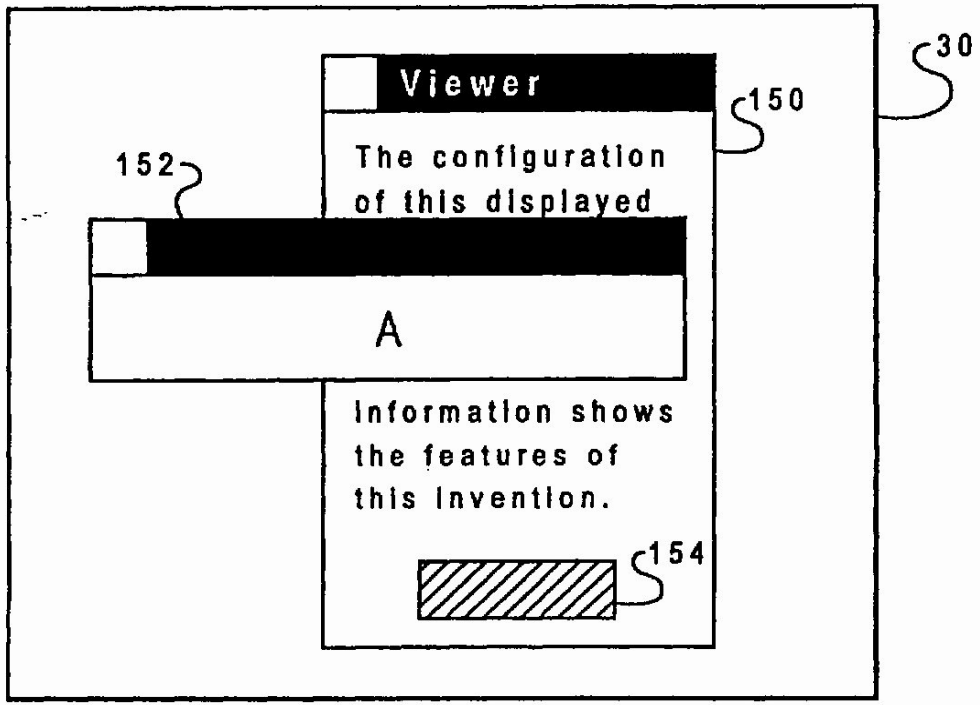

Fig. 5

Eksempel på europeisk ”programvarepatent”

EP-767 419 B1- IBM Corp.

1. A method in a data processing system for displaying information, wherein said data processing system includes a display, and an operating system, said method comprising the steps of:

displaying information within a first window in said display using information display software;

detecting a second window displayed in said display at a location that obscures a portion of said information displayed in said first window;

notifying said information display software of the detection;

displaying in said first window said portion of said information that had been obscured by said second window, including moving said portion of said information that had been obscured by said second window to a location within said first window that is not obscured by said second window, using said information display software.

Eksempel på europeisk "programvarepatent"

EP-767 419 B1- IBM Corp.

7. A computer program comprising computer program code means adapted to perform all the steps of claim 1 when said program is run on a computer.

Hvordan bruke rettigheter til å skaffe forretningsmessige fortrinn?

- Juridiske forhold: etablere/kartlegge rettigheter
- Tekniske forhold: elektroniske låser, kryptering...
- Hemmelighold?
- Ulike rettigheter i ulike forretningsmodeller

Hvordan bruke rettigheter til å skaffe forretningsmessige fortrinn?

- Før idéer/løsninger settes ut i livet: kontakt spesialister som kan :
  - vurdere muligheten for å oppnå egne rettigheter, og
  - hjelpe til med å kartlegge eksisterende rettigheter.
- Selv i tilfeller der sannsynligheten er liten for å oppnå reelle, fremtidige rettigheter, kan det ha verdi å søke.

Verdien av en patentsøknad

- Midlertidige rettigheter
- Skaper usikkerhet hos konkurrenter før et patent (eventuelt) er endelig etablert
- Gir signal om at man tar sine rettigheter på alvor

Ulike rettigheter til ulike forretningsmodeller

- Eks. forretningsløsning innen internett-/mobilhandel:
  - Foreligger nye tekniske løsninger som er nødvendig for å gjennomføre forretningskonseptet → søke patent
  - Et navn, en logo el.l. for en tjeneste → registrere varemerke
  - Opphavsrett til programmer og databaser - oppstår automatisk

Ulike rettigheter til ulike forretningsmodeller

- Eks. programvareutvikling med åpen kildekode

- Kildekode gjøres tilgjengelig til en stor gruppe brukere, som bidrar til debugging, utvikling, forbedring.
- Effektiv utviklingsprosess og kvalitetssikring
- Produktene kan brukes gratis, forutsatt at en General Public License overholdes
- Markedsføringseffekt
- Krever andre forretningsmodeller: penger må tjenes via for eksempel brukerstøtte, data, hardware…

Ulike rettigheter til ulike forretningsmodeller

- Eks. programvareutvikling med åpen kildekode

- Lisensene er basert på opphavsrett
- Varemerker alltid aktuelt
- Patentbeskyttelse lite relevant – øyeblikkelig publisering
- Patentinngrep kan oppstå

Hemmelighold

- Hemmelighold er ”default” beskyttelsesform og bør vurderes
- Reverse engineering kan gjøre hemmelighold vanskelig
- Ved patentsøknad kan kildekode fortsatt holdes hemmelig

Låser og kryptering

- Tekniske sperrer: elektroniske låser, kryptering...

- Særlig aktuelt dersom *dataene* har en egen verdi: kopisperrer, DRM-systemer for digitale åndsverk

Immaterielle rettigheter og IKT - konklusjon

- Etablering av rettigheter kan sikre tilbakeføring av investert kapital og sikre konkurranseposisjonen
- Rettighetsregime bør vurderes i hvert enkelt tilfelle
- Forsøk å kartlegge eksisterende rettigheter
- For ”datamaskinimplementerte oppfinnelser”:
  - Opphavsrett - sikrer enerett til konkret utførelse
  - Patent - kan sikre enerett til andre/fremtidige løsninger som bruker den underliggende idéen